

سیاست خارجی
عربستان پس از
سال ۲۰۰۸ در قبال
تحولات بین‌المللی
متأثر از سه عامل
کاهش ضریب
عاملیت آمریکا
در منطقه، تزلزل
در پایه‌های نظم
اجتماعی سیاسی
سننی در این کشور
و بحران جانشینی
بوده است.

اساس، دولت‌های مختلف در ترکیه خود را ذیل مجموعه امنیتی و سیاسی غرب تعریف می‌کردند و مناطق پیرامون ترکیه و سایر قدرت‌های آسیایی اهمیت چندانی برای سیاست خارجی کشور نداشتند. هدف غایی و نهایی سیاست خارجی ترکیه پیوستن به مجموعه غرب و اتحادیه اروپا تعریف شده بود. عبور از این تنگنای ایدئولوژیک به نقش آفرینی یک رهبر سیاسی کاریزما در حد اردوغان نیاز داشت؛ هرچند تورگوت اوزال بود که در دهه ۱۹۸۰ عبور از این تنگنا را آغاز کرد، ولی تنش با ارتش و کمالیست‌ها مانع موفقیت او شد. تغییر وضعیت نظام بین‌الملل و افول نسبی قدرت غرب و اروپا این فرصت را برای اردوغان فراهم کرد تا بتواند با عبور از این تنگنای ایدئولوژیک، روابط ترکیه را با قدرت‌های غیرغربی و در رأس آن‌ها روسیه افزایش دهد و زمینه را برای استقلال‌طلبی استراتژیک ترکیه در سیاست خارجی فراهم کند.

تحولات داخلی ترکیه در سال‌های بعد و به‌خصوص کودتای ناکام ژوئن ۲۰۱۶، قدرت اردوغان را در سیاست افزایش داد و او توانست بعد از مصطفی کمال آتاتورک به قوی‌ترین رهبر سیاسی ترکیه مدرن تبدیل شود و دست به تغییرات بنیادی بزند که رهبران پیش از او از آن ناتوان بودند. تغییر چندباره قانون اساسی و تغییر نظام سیاسی از پارلمانی به ریاستی و محدود کردن قدرت سیاسی و قانونی ارتش در ترکیه مهم‌ترین اقدامات اردوغان بودند. این‌گونه بود که اردوغان توانست قدرت بی‌سابقه‌ای در صحنه سیاسی ترکیه به دست آورد و به بخشی از بلندپروازی‌های خود در سیاست خارجی جامعه عمل بپوشاند. او که در ابتدا به‌عنوان یک اسلام‌گرای پراگماتیست سر کار آمده بود، در ادامه راه به ائتلاف با ملی‌گراها و حزب حرکت ملی MHP روی آورد و برای حفظ قدرت خود در داخل گرایش‌های ناسیونالیستی را در سیاست خارجی ترکیه تقویت کرد.

احیای عثمانی‌گرایی در سیاست خارجی یا آنچه «سیاست نوع‌مانی‌گری» نامیده می‌شود در همین راستا قابل‌درک است. از این زمان به بعد است که مداخله نظامی ترکیه در مناطق پیرامون خود از جمله در سوریه، لیبی و مناقشات قره‌باغ و مدیترانه بیشتر می‌شود. به یک بیان ساده، می‌توان گفت کمالیست‌ها، یعنی نیروهای سیاسی طرفدار سنت آتاتورک در ترکیه و در رأس آن‌ها ارتش، از مخالفان اصلی مداخله نظامی ترکیه در فراسوی مرزهای خود بودند و زمانی که اردوغان توانست این نیروهای سیاسی را تضعیف و مهار کند، زمینه را برای نظامی کردن سیاست خارجی ترکیه فراهم کرد. ارتش ترکیه در عملیات نظامی در سوریه و مناطق دیگر شرکت کرد و در چهارچوبی خارج از ناتو مأموریت‌هایی را انجام داد. حضور طولانی مدت ارتش ترکیه در مأموریت‌های ناتو و کسب تجارب مختلف در این زمینه امتیاز ویژه‌ای